

het noodig,
aanvullin-
bbende op-
gers, bijtijds
Voor de
geschieden-
g, verzeekt
te broeders
hart te bin-
e. Hij zond
zingen en
vorden aan-
drukwerk,
en couvert,
trouw, dat
allen geven.
ele nieuwe
sogen voor-
om aan in
voldoen.
weg: nieuwe
lijk beslag
ordurende
in minder
zijn de be-
worden zij
n anderen
meer aan-
Christelijk
voor onze
naar stede
krachtsin-
ullen onze
door in
om te zien
der, welke
Zij zullen
allen wel te
zich niet.
gebrongen
g te wezen
men doet
iden, men
meer de
al hebben
ki hebben,
opgeleverd,
de zij dus
zegen op

HOVVY.

A. Vree te
de Stadska-
deventer
Herngreen
W. Ploos
den heer
het local
en heer J.

uiteit) van
van idem
de Nieuwe
de f. 8.50;
67.5; van
te Weer-
tadskanaal
4.94; van
de Boskoop
boskoop B
f. 11.41;
f. 3.43;
f. 2.5; van
an te Lei-
ka 2. f. 7;
n idem te
chipluiden
de Ger-
van idem
de Rouveen
f. 12.50;
n idem te

A. W. de
te V. f. 1;
G. F. te
n, van de
in van den
C. E. W.
ej. R. H.
25. door
2.50.

van H.
van H.

gekomen:
euwarden
f. 3; van
R. voor
gebracht
E. B. te
namens
B. f. 200.
FAT.
ester.

R.IJ.
N.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 174).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Adver-
tentien aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen
kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 25 Maart 1894. N°. 848.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.20. Afzonderlijke
nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren
en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentien: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Waarlijk opgestaan.”

[PASCHEEN.]

Welke ziden. De Heere is
waarlijk opgestaan, en is van
Simon gezien. Luk. 24: 34.

Eens was ons leven zoo rijk. Het was in
die jaren van weleer, toen nog het „Imma-
nuel verrees”, als weer ons Pascha aanbreef,
met een toon der verheffing van ieders
lippen gehoord werd, en het „Wij zullen
leven met hem” nog allerwegen weerklonk
als de vaste profetie eener eeuwige toekomst.

Toen gevoelde een ieder de tegenstelling
tusschen het Leven en den Dood nog, en
schrikte even ernstig voor den Dood terug,
als het Leven hem aantrok. Daarom was
het denkbeeld van „Opstanding” toen zoo
verleidelijk. Een weer ten leven komen,
ook al konden we ons aan het sterven niet
ontworsten. En omdat in Immanuel, die
verrees, die triomf van het Leven over den
Dood, niet maar afgebeeld noch verzinne-
beeld, maar *verwerkelijk* was, daarom sprak
ons Pascha ons menschelijk hart zoo lieflijk
toe, en verwekte blijdschap en gejuich ook in
die breeder kring, voor welke „de wortel
der zaak” ganschelijk verborgen bleef.

De diepe, geestelijke beteekenis van
Christus' Opstanding werd toen, zoogoed
als nu, slechts door enkelen gegrepen en
genoten. Wat de heilige apostel reemt, dat
de Christus „overgegeven is om onze zonden
en opgewekt om onze rechtvaardigmaking”,
begrepen zelfs zij veelal niet, die nochtans
van hun persoonlijke „rechtvaardigmaking
door het geloof” verzekerd waren. Het naar
Petrus' woord ook de heilige Doop niet
Jesus' Opstanding samenthangt, werd door nog
minderen ingezien. En in den enger kring der
vromen, die alle eeuwen door niet overgroot
was, kleemde men zich meestal vast aan de
belijdenis, dat God „niet kon toelaten dat
zijn Heilige verdervend zou zien”; dat Imma-
nuel, om zijn heilig werk „niet van den
Dood kon gehouden worden”, en dat de
vrucht van zijn Opstanding niet hem alleen,
maar ook zijn verlossers ten goede kwam;
nu reeds in hun geestelijke Verrijzenis, en
eenmaal in de Wederopstanding des vleesches.

Zonder onjuist te zijn, kan men dus zeg-
gen, dat in die betere tijden een zeer kleine
kring „den wortel der zaak” *verstaand*, dat in
een ruimer kring van geloovigen de geeste-
lijke beteekenis en vrucht van Jesus' Op-
standing *genoten* werd; en dat in den zeer
breeden kring van naamgeliefden, die in de
wereld den toon aangaven, de vreugde niet
werd doorleefd, dat aan den Dood niet de
eindtriomf bleef, maar dat eens het Leven
over den Dood zou triomfeeren, en in Jesus
reeds over den Dood getriomfeerd had.

Christus' kerk stond toen werkelijk als een
stad op den berg, van welks top de vreugde-
vuren hun glans over heel den omtrek uit-

straalden, en de wereld, die geestelijk nog
buiten Jesus stond, leefde in die vreugde
mee.

Thans echter is dit niet meer alzoo.
Niet omdat in de kern van Christus' kerk
de „wortel der zaak” niet meer verstaan
wordt, noch ook overmits de ruimer kring
der geloovigen geen oog meer heeft voor
de geestelijke beteekenis van Jesus' Opstan-
ding, maar omdat Christus' kerk haar invloed
op de wereld verloren heeft.

Oudtijds gaf de kerk van Christus den
toon aan, en zooals zij den toon aangaf, zoo
werd het lied des lofs ingezet, en zong men
ook daarbuiten mee.

Maar sinds heeft de wereld zich aan de
voogdij der kerk van Christus onttrokken.
Ze heeft haar eigen wijsheid weer voor de
wijheid uit Gods Woord in de plaats ge-
steld. Dat Woord heeft ze verworpen, om
aan de wijsgeeren onzer eeuw een woord
van eigen vinding daarvoor in steed te geven.

En zoo drijft nu haar leven niet langer op
den heiligen stroom van weleer, maar op den
stroom van haar eigen onheilige bezieling.
Vandaar dat over Dood en Leven thans
bij de groote menigte zoo gansch andere
denkbeelden heerschen.

De zin voor, de dorst naar het Leven
nam allengs af, en de schrik en vreeze
voor den Dood verloor haar prikkel.

Onze eeuw, en dat is het stempel, dat
ze zich zelf heeft opgedrukt, heeft zich
met den Dood *verzoend*, en is voor het
Leven *onverschillig* geworden.

Ook wie niets geloof, en sterft zonder
het flauwste schijnsel der hope, sterft nocht-
ans kalm en gelaten weg. De lijfbaar
wordt onder bloemkransen onzichtbaar, het
graf door zijn schoone dreeven en prachtige
monumenten een lustoord. Reeds eer men
op de helft zijner dagen is gekomen, is
men des levens zat. En nog altoos zet zich
de reeds zoo breede lijst uit, van wie den
dood in den stroom zoo zoet, of den dood
door den kogel onweerstaanbaar vonden.

Ga nu in die wereld uit met uw geui-
genis en uw zegeroep, dat „de Heere
waarlijk is opgestaan”, dat Immanuel „den
Dood overwon”, dat Christus uw Koning
„het leven en de onoverdefelijkheid aan het
licht heeft gebracht”, — en die levensmoede,
levensmatte wereld ziet u spottend, ziet u
onverschillig aan, als wilde ze zeggen:
„Wat raakt ons uw zegeroep over den Dood,
bied ons liever een zacht, een zoet, een ver-
leidelijk gif, om pijnloos en smarteloos in
den Dood te verdrinken.”

Vandaar, dat ons Pascha ophield de
wereld om ons heen toe te spreken en te
bezielen. Ze vraagt niet meer naar uw Pascha.
Niet de triomf over den Dood is het, waar-
naar zij de klanke, matte hand uitstrekt.
Veeler vindt ze uw geestdrift voor het
Leven dwaas, en uw diepe vijandschap tegen
den Dood onredelijk. Niet de Dood, veeler
het Leven is de bron van lijden en van
smarte. De Dood verlost, de Dood verzoent,

de dood brengt vergetelheid. En daarom
aan hem, en niet aan het Leven moet het
laatste woord blijven. Niet het optimisme
van uw ingebeeld Pascha, maar het pessimisme
van haar heil voor de graven, straks
voor den lijken, die zelfs het stof-
felijk overschot tot asch verteert, is het
Evangelie, de blijde boodschap onzer eeuw
geworden.

Ons Pascha, niet zijn „Immanuel verrees”,
lokt haar niet meer, maar stuit haar tegen
de borst en wekt haar tegenzin.

Die sombere, die zelfgenoegzame, en in
haar somberheid nog half lachende, half
spottende stemming der geesten, is ook op
de kerk van Christus niet zonder invloed
gebleven.

De kerk is niet van de wereld, maar ze
leeft in de wereld. Ze bestaat uit dezelfde
mensen en vrouwen en kinderen, die de
eene maal in het huis des gebeds saam-
komen, om hun Heiland te eeren, en die
een ander maal zich vermengen onder de
groote menigte, in het woelen der maats-
chappij.

Ook wie bekeerd zijn, zijn daarom nog niet
ganschelijk bekeerd. Bekeerd en omgezet in
de levensuiting, het zij zoo; maar overigens
leven zelfs de bekeerden nog maar al te
veel óók nog uit het leven der wereld, leven
dat leven der wereld mee, en ondergaan
er den gestadigen indruk, den bestendigen
invloed van.

Vandaar, dat de ontzetting voor den Dood
ook binnen de muren van Christus' kerk
gaandeweg afnam; dat zelfs uit de predi-
king de schrik voor Dood en Hel, voor een
zoo groot deel verdween; dat zoo menig
sterfbed zonder geloofsuiting afloopt; en
dat er zelfs onder Gods kinderen zijn ge-
weest, die, in de banden der Hel verstrikt,
den spottenden pessimist in den bangen weg
van zelfmoord gevolgd zijn.

De dorst naar het Leven en de schrik
voor den Dood nam ook onder ons af.
Valsehe, onheilige denkbeelden en gewaar-
wordingen vonden ook onder ons ingang. De
wilsheid en het krachtig bezielen in den
levensstroom daalde, en al klemmen we ons
nog als een eenig man vast aan den Man
van smarte, die Dood en Graf overwon,
toch is ook in onze kringen de geestdrift,
de bezieling, die van het Pascha uitgaat,
op verre na niet meer wat ze eens, nog bij
mensenheugenis was.

Dit nu is een oordeel Gods.

Hij heeft in niets meer, dan juist in de Op-
wekking van Jesus uit de dooden, de grootheid
der uitnemendheid zijner Goddelijke kracht
betoon. Het uiterste wat gedaan kon wor-
den is gedaan, om den adem des Levens rijk
en overvloedig in deze onder dood en smart
gebonden wereld te doen uitgaan.

Maar de duisternis heeft dit licht des Levens
niet bekend, niet gezien, niet gewild, hoog-
stens er mee gespeeld, en ook Gods kinde-
ren zijn verre achterlijk gebleven, om hun

God in deze uitnemendheid zijner genade
te eeren.

Ook ons Pascha was veruitwendigd.

En nu kwam het zoo natuurlijk oordeel,
dat de zin, de smaak voor dezen triomf van
het Leven over den Dood afnam; toen allengs
uitsleet in de wereld; en nu, als bijna niet
te vermijden gevolg, ook in de kringen der
vromen, o, zooveel van haar kracht verloor.

Dit komt er van dat men in den Dood
allengs niets dan het sterven is gaan zien.

De Dood, zoo waande men, en zoo ver-
teelde men rond, was de natuurnoodwendig-
heid, dat elk mensch, uit een vrouw gebo-
ren, nader zijn levensdraad was afgesneden,
ophield te leven, zijn adem uitblies en stierf.

Dat was al de Dood.

Gevolg en uitvloeisel van een natuurwet;
van iets zoo onvermijdelijks en onatwend-
baars, dat elk onzer vooruit weet, hoe ook
hem dat oogenblik wacht. Maar het is dan
ook maar één oogenblik. Men blaast den
adem uit, en dan heeft de Dood uitgewerkt.
De Dood is het sterven. Niets anders. Niets
meer.

En wat zou dan uw Pascha?

Ja, indien uw Paschajubel den triomf in-
hield, dat ons een middel geboden werd
om aan dat sterven te ontkomen, dan zou
althans voor een tijd de levenslustige het
nog aangrijpen. Niet voor al te lang. Want
een man van honderd jaren heeft reeds geen
benijdenswaardig bestaan. En wat zou het
zijn op een leeftijd van twee eeuwen? Dan
zou men toch uw Paschajubel weer weg-
wenschen, en zelf verlangen naar den Dood.

Maar dat brengt uw Pascha niet. Ook gij,
die jubelt van den Immanuel die verrees,
sterft toch. Aan de natuurnoodwendigheid
van het sterven kunt ook gij u niet ontwor-
stelen. Soms zelfs sterft de vrome zeer vroeg,
en wordt weggenomen voor de helft zijner
dagen.

Al de vrucht van uw Pascha kan dan
eerst komen, als de Dood eerst ook aan u
voltrokken is. De Dood blijft dus. Aan het
graf kunt ook gij niet ontkomen. Al het
gewicht van uw Pascha moet dus liggen
in wat na den Dood komt. En, natuurlijk,
daar bekeert zich onze zelfgenoegzame
eenv ganschelijk niet meer om. Ze weet
nauwelijks of er na den Dood nog iets
zijn zal. En als ze zeer hoog spreken wil,
spreekt ze hoogstens van een *hope* der on-
sterfelijkheid.

Daarin ligt dus de grondfout, dat ge zegt:
De Dood, dat is als ik sterf, en dus het Leven
is, dat ik *niet* te niet ga, maar er nog ben,
en ook na mijn sterven, er nog zijn zal.

Dit toch is een verloochening van Gods
Woord, en een overmoedig weerspreken van
het getuigenis des Heeren.

Neen, de Dood is geen natuurnoodwendig-
heid, en indien de mensch niet ware gevallen,
geen Dood zou ooit in of over hem geko-
men zijn.

De Dood is pas toen in deze wereld over

den mensch gekomen, toen hij van zijn God
afviel, en zich stelde onder den onheiligen
invloed van Satan.

Uw Heiland is gekomen om „niet te
doen de macht desgenen, die het geweld
des Doods had, namelijk den Duivel” (Hebr.
2: 14).

Daarom onderwees God zijn volk reeds
in het Oude Verbond, dat de Dood onrein
maakt en dat wie een lijk had aangeraakt,
als een onreine, niet mocht ingaan in zijn
voorthoven.

Niet als ge volhardt in de vreeze des
Heeren, o, eerste, rein van God geschapen
mensch, maar als ge zijn hoog gebod schendt,
dan zult ge den Dood sterven.

Den Dood sterven, niet pas als ge uw
adem uitblaast, maar op hetzelfde oogenblik
van binnen, doordien de Dood in uw ziel
sluip, en u inwendig verwoest, om straks
ook uw lichaam aan te tasten.

Eerst de geestelijke Dood van binnen; dan
de lichamelijke Dood, als ge in het graf
zinkt; en daarna eerst de ware, volle Dood,
de eeuwige Dood, staande tegenover het
eeuwige Leven.

Zoo is de Dood niet maar een uitblazen
van den adem, als ge sterft, maar een booze,
een onheilige, een Satanische macht, die
door uw zonde, en om uw zonde over u
kwam; die ge nu reeds in de leden uwer
ziel met u omdraagt; die straks in de leden
van uw lichaam sluipt; en eerst na uw ster-
ven u als haar prooi wegsleurt, om u eeuwig
te verderven.

In den Dood zit de zonde; aan den Dood
kleeft de vloek; de Dood is een instrument
Gods, dat Hij gebruikt in zijn oordelen,
maar dat op alle manier tegen Hem en zijn
heiligheid, omdat Hij zelf het Leven en de
Bron van het leven is, overstaat.

Het is uit den Dood dat alle vernieling
komt van ons innerlijk leven, alle zelfver-
dering waaraan de zondaar zich overgeeft,
al de verwoesting van het rein menschelijk
levensgeluk.

Uw sterven, als ge den adem uitblaast,
is gewisselijk óók uit dien Dood, maar het
is op verre na niet al de Dood. Veeler is
dat sterven van den Dood slechts een enkele,
zeer korte, zwakke uiting.

De Dood verwoest veel vreselijker *voor*
uw sterven, dan *in* uw sterven. En het aller-
bangst, het ontzettendst zal de dood zijn
vreeslijke werking eerst doen gevoelen na
het sterven.

Die miljoenen in de dagen van Noach,
die „saten en dronken, en morgen dachten
te sterven”, beelden zich ook in dat het
met den Dood uit was, toen ze wegzonken
in de diepte der wateren. En nu, na vier
duizend jaren, zijn ze nog in de gevangenis
des Doods” (1 Petr. 3: 19). En wat zijn die
vier duizend jaren, vergeleken bij de eeuwig-
heid die hun nog wacht?

Tweeërlei voorstelling van den Dood staat
hier dus tegenover elkander.
Eenerzijds de voorstelling der wereld, die

De Martelaren.

CXLIX.

JEAN BERTRAND.

„Ik bid al mijne broeders, mij toch niet te vergeten in
hunne gebeden, opdat alles moge zijn tot verheerlijking
zijns naams en tot stichting van onze naasten.”

Zoo schreef Jean Bertrand uit zijner kerk te Blois aan
zijn broeders en zusters in Christus. En hij mocht zoo schrij-
ven, omdat hij zijne zwakheid en menschenvrees kende, en de
overwinning van deze zonden alleen kon verwachten van
den Heere, tot wien hij riep uit de verdrukking, welke
hij om zijns naams wil moest lijden. Dat God de beden
van zijn volk voor Jean Bertrand verhoord heeft, bewijst
de geschiedenis van zijn martelaarschap. Voordat wij echter
hiervan spreken, is het noodig onzen martelaar met
een enkel woord voor te stellen.

Jean Bertrand was geboren uit het dorpje Montoire in
het land van Vendomois. Hij was boschwachter in het
woud van Machenoir, dat aan den graaf van Dunois be-
hoorde. Woensdag, den 26 Februari 1556, werd hij door
de heeren van Estenay en van Cigognes, die dicht bij
Machenoir woonden, gevangen genomen, en gebonden weg-
gevoerd naar de koninklijke gevangenis te Blois. Daar zijnde,
vernam hij zeer spoedig, waarom hij gevangen ge-
noemen was. Hij kreeg dadelijk bezoek van een raadshier
van Blois, eenen grooten ijveraar voor de Roomsche kerk,
met name Denis Barbes, die hem vroeg, of hij niet eens
tegen God, de kerk en de heiligen, ook die in het paradijs
had gesproken. Hierop kon Bertrand niet neen antwoorden,
daar hij van die dingen niet anders dan met den door
God geelachten eerbied wilde spreken. „Hebt gij dan
niet gezegd,” vroeg de raadshier weer, „dat de mis een
zeer gruwelijke zaak is, waarmee de priesters het arme
volk bedriegen?” Hierop antwoordde de martelaar, dat dit
werkelijk het geval was geweest, terwijl hij op de vraag,
waarom hij dit gedaan had, daarbij voegde: „Omdat ik,
door de genade Gods, zoowel het Oude als het Nieuwe
Testament gelezen en daarin geen woord van de mis ge-

vonden heb. Daarom gruw ik voor de mis, aangezien
Paulus aan de Galatiërs schrijft: „Doch al ware het ook,
dat wij, of een engel uit den hemel, u een evangelie verkondigden,
buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.
Dit bevestigt Johannes in het boek der Openbaringen met deze woorden: „Want ik betuig aan
een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort”,
indien iemand tot deze dingen tredde, God zal over hem
toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn, en
indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer
profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens,
en uit de heilige stad en uit hetgeen in dit boek geschreven
is.” Bovendien was de mis zijns inziens niet anders dan
een uitvinding der menschen, wat hij bevestigde uit de leer
der Roomsche kerk, dat zij een offer was, waardoor zij
logenstrafte het Woord des Heeren zelf, door hem stervende
aan het kruis gesproken, met het oog op het offer, waarmee
hij aan Gods recht had voldaan: „Het is volbracht.”

Nadat Barbes nog andere punten met onzen martelaar
besproken had, verliet hij hem. Des Zaterdag daaraanvol-
gende, werd Bertrand door den genoemden raadshier voor
hem en eenen anderen raadshier geroepen. Zijne eerste
antwoorden werden hem voorgelezen, waarop de vraag
volgde, of hij daarbij wilde volharren. „Ja”, klonk het
antwoord van den jeugdigen kampioen voor Gods waar-
heid, „en zoo het Gods wil is, ben ik bereid in deze be-
lijdenis te sterfen.” Hierop begon een nieuw dispuut,
waaraan dit het voornaamste is. Gevraagd zijnde: waar
hij dat jaar zijn paschen had gehouden, antwoordde hij,
dat hij dit in zich zelve in den geest gedaan had. „Waarom”,
zoo zeiden de raadshieren weer, „waarom hebt gij het niet
met de andere Christenen gevierd?” En 't antwoord luidde:
„Het wordt door u niet gevierd zoals Christus en zijne Apo-
stelen het bevelen hebben, maar is geheel veranderd.” Toen
hij voort wilde gaan met zijne verantwoording, werd hem
dit geweigerd, maar hij aan twee geleerden, eenen Domini-
caan- en eenen Franciscaner-mönnik toevertrouwde ter
bewerking. Dezen redetwisten met hem den 14en Februari
in tegenwoordigheid van Denis Barbes, den advocaat des
konings en twee andere raadshieren. Eerst wezen zij hem
op zijne jeugd. Doch hij antwoordde hun, dat die tot de
zaak niets deed, omdat de eer er van aan den Heere
moest gegeven worden. Daarop begon het gesprek, waarbij
de monniken zich beriepen op de kerkvergaderingen en
vroegere kerkleeraars. Bertrand echter op Gods heilig
Woord. Toen den gevangene gevraagd werd, waar hij ge-

leerd had wat hij zeide, hernam hij, dat God het hem
geleerd had door zijn Heiligen Geest. Toch was waar,
dat hij bij iemand, die nu te Genève was, had ongenagen,
en dezen had meegedeeld, wat hij geloofde. Op een eed
gevoerd te bekennen, met welke personen hij ongenagen,
en wien hij zijne leer meegedeeld had na het vertrek van
zeker D. L. (wij weten niet wie niet deze letters bedoeld
wordt), beledigde hij, dat aangezien hij niet getrouwd was,
hij verscheidene personen bezocht, zonder hun echter
iets van het Woord des Heeren te spreken. Om dit te
lezen, ging hij naar het bosch van Machenoir. Nu smarte
hem zijn zwijgen diep, aangezien hij daardoor zijn talent
had begraven. Ondervraagd zijnde, wat hij met zijne boeken
gedaan had, zeide hij, dat hij niet anders dan een Nieuw
Testament, de psalmen Davids, den Catechismus en de
gebeden, welke in de kerk van Genève gebruikt werden,
in een band had, en dat hij die uit menschenvrees (waar-
over hij nu berouw had) had verstoppt.

Toen de monniken zagen, dat zij met Bertrand niets
vorderden, vertrokken zij toornig nadat zij voor de recht-
bank de verklaring afgelegd hadden, dat men hem als een
gevaarlijken Lutheran moest verbranden. Dit hoorende,
riep Bertrand uit: „Ik bid God door onzen Heere Jesus
Christus, dat Hij mij de genade bewijze, om te volharren.”

Den 17en April liet de rechtbank voor zich eenige ge-
leerden verschijnen, wien werd opgedragen Bertrand, die
ook de rechttaal was binnengeleid, en van ketterij be-
schuldigd werd, te bekeeren. Alle pogingen der doktoren
stuiten echter af op het Woord Gods, waarmee de mar-
telaar altijd voor den dag kwam. Daar het nu den recht-
bank bleef volharren, gingen zij over tot het
opmaken van het vonnis. Bij het opmaken der stemmen
bleek, dat Barbes oordeelde, dat Bertrand levend verbrand
moest worden, staande aan een paal op de Varkenmarkt
te Blois. Vele raadshieren waren het met dat gevoelen
eens. Anderen echter waren van oordeel, dat de mar-
telaar naar Machenoir, waar de misdaad geschied was, moest
gebracht, daar gewond en verbrand worden. Anderen
waren van gevoelen, dat hij moest opgehangen en ver-
brand worden te Machenoir. Eindelijk stelde zekere
le Huchter voor om te handelen in den geest van het
oordeel van Barbes, met deze restrictie echter, dat, indien
de beul zag, dat de gevangene wilde herroepen, hij hem
niet behoefte verbranden, maar alleen mocht verworpen.
Uit een en ander blijkt, dat mochten de rechtsheren in bij-
zaken van elkaar verschillen, ze in de hoofzaak eens waren,
dat de martelaar moest verbrand worden. Van dit von-

nis kwam Bertrand in hooger beroep bij het hof van het
parlement van Parijs. Hij werd dus naar de hoofdstad
des lands gebracht, waar hij echter, aangezien hij bij zijne
belijdenis bleef volharren, veroordeeld werd om levend
verbrand te worden te Blois. Onder zijne laatste rechtsheren
waren er, die het Woord Gods gaarne hoorden, doch in
't verbergen. Dezen beproefden onzen martelaar tot afval
te bewegen. En toen dit niet gelukte, beschuldigten zij
hem van Doopersche gevoelens, ten einde voor de menschen
de ongerechtigheid van hun vonnis te bedekken. Nadat
Bertrand weer naar Blois teruggebracht was, volgde de
rechtelijke uitspraak spoedig. Toen men hem kwam
roepen om voor de rechtsheren te verschijnen, vond men hem
in den gebede. Zoodra het vonnis uitgesproken was, werd
onze martelaar van alle kanten aangevallen. Een der aan-
wezige edellieden vroeg hem, of hij niet zijn opgevat ge-
voelen moest laten varen, en anderen menschen gelooven.
Hierop antwoordde Bertrand: „Ik ben niet gekomen om
eenige dwaling te verdedigen, en ik roep ook God aan
tot een getuige, dat ik niets anders gesproken heb, dan
wat waar is.” En toen de edelman andermaal zeide, dat,
indien hij niet anders wilde spreken, hij moest sterven,
zeide de martelaar: „Meent gij, of iemand anders, dat ik
om het aanstaand lijden enigermate gezind ben te doen
wat tegen God strijdt, ten einde mij van zijn bescherming
en gunst te beroven, dan dwaal gij geheel.” Kort voor
zijn sterven kreeg Bertrand nog een voortstootend schrijven
van eenen broeder in Christus, die hem toeriep: „Zie toe,
dat Satan u niet bedriegde, maar volhard, want die volhar-
den zal tot den einde, zal zalig worden. Wees verzekerd,
dat uw naam geschreven is in 't boek des levens. Wacht
u voor de priesters. Wees voorzichtig als de slang. Laat
veel liever toe, dat al uw bloed, druppel voor druppel
uitga, dan dat uw hoofd Christus worde onteerd.” Voor-
dat hij zijnen beel werd overgeleverd, werd Bertrand een
crucifix voorgedragen om het te kussen. Doch hij wei-
gerde dit. Op weg naar de stratiplaats zong hij psalm 25
en psalm 26. Eindelijk aan de stratiplaats staande, riep hij
uit: „Wat een schoone plaats is mij bereid! o gelukkige
dag!” En toen het hout van den brandstapel werd aange-
stoken, riep hij uit: „Mijn God, reik uwen knecht uwe
hand, ik beveel u mijn ziel aan.” Aldus stierf Jean Ber-
trand aachtmoedig en geduldig den 17en Juni 1556.

DE GAAY FORTMAN.

helaas nog door zoo menig Christen wordt naverteld, alsof de Dood niets anders was, dan dat we, naar de wet der natuur, eens sterven moeten.

En daartegenover, anderzijds, de voorstelling van Gods Woord, dat de Dood het geweld van Satan is, een onreine, onheilige, diep zondige macht, die niet door natuurwet, maar als een vloek der zonde over ons gekomen, ons nu reeds geestelijk verwoest, straks ons tot stof doet wederkeeren, en ons eeuwiglijk in haar sombere banden beknecht houdt.

Aan wien zult ge u houden? Aan de wereld, die er niets van weet, en alleen rekent met wat zij van den Dood ziet? Of wel aan uw God, die den Dood tot in zijn merg en zijn kern kent, die ons eerst met den Dood dreigde, toen den Dood over ons gebracht heeft, en elk middel, tenzij ge u tot Christus bekeert, aan den mensch heeft afgesneden, om zich voor nu of voor eeuwig aan die vreeselijke macht des Doods, d. w. z. aan den eeuwig Dood, te onttrekken?

En dan hebt ge immers geen keuze? Dan moet ge uw God gelooven. Dan is het, zoo als Hij het u verklaart, en is al wat de wereld in haar lichtzinnigheid bazelt, niets dan spel der verbeelding en zelfbedrog.

Prent het u daarom diep in, dat de Dood deze boze, onheilige, al uw menschelijk geluk voor eeuwig verwoestende macht is. Gevoel het zelf, en onderwijs er uw kroost in, dat de Dood door niets anders dan door den onheiligen band van uw schuld en uw zonden in u en aan u vastligt, en daardoor macht over u heeft.

Versta het en denk het in, dat er aan die verpletterende macht des Doods geen verwikkeling of verweging is, zoolang ge zelf u tegen den Dood poogt te verwerpen. Of zou het lijk zich in zijn graf kunnen oprichten, om de zerk, waaronder het begraven ligt, van zich af te werpen?

En als ge dit nu verstaat, en alzoo weet, wat de Dood is, en u niet langer in het wezen en de kracht en het geweld van den Dood verjast, dan zult ge ook uw Pascha begripen, in het »Immanuel verrees« genietten, en met volle teugen den troost en de blijdschap indrinken, als ook u de zegeroep tegenklinkt: De Heere is waarlijk opgestaan!

Want nu treedt de Christus voor u, als de Held Gods, die »het vleesch en bloed der kinderkerken aannam«, en in dat vleesch en bloed, den Dood aangreep, den Dood in de lendenen aantastte, met den Dood om den prijs van al Gods uitverkorenen worstelde, en zich zoover onder zijn macht begaf, tot hij zelf den adem uithaalt, en zijn geest beval in 's Vaders handen.

Toen weende de aarde, omdat het scheen, alsof deze Held Gods in zijn ontzettend Pniel door den Dood overmand, overmocht, overwonnen was. En, natuurlijk, waar hij in deze bangste aller worstelingen ondergegaan, dan zou de macht des Doods voor eeuwig nooit te breken zijn geweest, en zou elk onzer voor eeuwig als zijn prooi in de banden der Hel beklemd zijn geraakt.

Dat was de gre der duisternis, toen alle demonen kreten van duivelsche vreugd uitstieten, en Gods engelen droef het gelaat bedekten.

Maar na die ure komt het keerpunt. Ten derden dage verrijst uw Heiland. Niet in schijn, niet in de verbeelding der jongeren, maar wel waarlijk staat hij op uit de dooden.

En nu schrikt de Dood, en beeft Satan, en alle demonen deinzen terug; maar Gods engelen treden toe. Zij luichten eer nog een enig mensch voor Jezus' Opstanding danken kon.

»Wat zoekt gij,« zoo vragen ze ons, »den Levende bij de dooden? Gij zoekt Jezus den Nazarener. Ziet, hij is opgestaan uit de dooden, en gaat u voor. Wij, Gods engelen, hebben het u aangezegd.«

En zoo overwon uw Heiland.

Zoo leeft hij, niet voor zichzelf, maar voor u, om met den arm der sterkte den u overwonnen en in zijn macht gebroken Dood te verhinderen, dat hij ooit weer een van Gods uitverkorenen aan zou randen.

Zoo breekt hij de macht des Doods, nu reeds in uw ziel, straks in uw sterven, rijker reeds na uw sterven, en eens volheerlijk, als hij wederkomt op de wolven, en ook gij in glorie op zult staan, om dan in het eind den Dood zelf in den poel des vuurs te zien werpen.

En daarom, zingt lof den Heere, die eeuwig leeft, op ons Paascheest, dat ook nu weer aanbreekt.

Doorleest het in al zijn diepte wat het zegt, dat uw Heiland in den Dood om uwentwil wegvoer, maar nu waarlijk is opgestaan.

En heft met dat »waarlijk opgestaan« in uw hart en op de lippen, ook zelve ten Dood en Graf den triomfvolle vol heilige ironie op: Dood, waar is uw prikkel, Graf, waar is uw overwinning?

Voor God de glorie, »die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus!«

„Moest de Christus niet deze dingen lijden?“

Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan?

Luk. 24: 26.

Onze Heiland gunt ons, nadat hij was opgestaan, zelf een terugblik op het lijden, dat achter hem lag.

»Moest,« zoo vroeg hij aan Cleopas en zijn metgezels, »moest de Christus niet alle deze dingen lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan?«

Een kort, een vluchtig, een snel uitgesproken woord, maar waarin hij, die den breeden, diepen stroom van smart en dood doorwaarde, nogmaals al den weemoed en al de bange worsteling zijner ziel saamvatte, om het als in één blik voor de heugenis zijner jongeren af, of het

Alle deze dingen, hoe onnoemelijk veel lag in dat korte woord niet in! De beker boordvol en overlopende, door zijn eigen Heven Vader hem op de hand gezet. En dien beker had hij uitgedronken teug voor teug, op het laatste druppel voor druppel, tot in het einde ook de heffe hem niet gespaard was.

Alle deze dingen, wat ging dat alles-saamvatend woord terug voor hem, die »van den beginne zijner menschenwording«, en dat »alle de dagen zijns levens«, den toorn Gods tegen de zonde van ons menschelijk geslacht gedragen had.

Alle deze dingen, wat bange herinnering wekte het niet in hem op aan wat hij geleden had reeds door de enkele aanraking met ons in jammer en zonde verzonken menschelijk geslacht; geleden door wat Satan en zijn demonen tegen het heilig Kind Gods en straks tegen den Leeraar in Israël gemachineerd had; geleden door wat de kinderen der wereld in hun onwetendheid, of de mannen der wereld in hun kwaadaardig opzet aan Jezus hadden aangedaan; geleden van de schare die hem niet begreep, van het volk van Israël, dat zijn Messias nariet en steenigen wilde; geleden van de machten der aarde; en geleden van zijn eigen, anders zoo trouwe, maar zoo telkens verblinde jongeren, bovenal.

Alle deze dingen, o, wie zal het naar waarde opsommen, wat al die lange jaren Jezus in zijn hart heeft gewond, in zijn ziel heeft gekrenkt, en hem aan smartelijk verdriet, door miskenning en laster, straks door aanranding, hoer en vermetelen overmoed is aangedaan?

Alle deze dingen, waar zoudt ge aanvangen en waar eindigen, zoo ge al, wat in dat saamvatend woord van de vlucht naar Egypte af tot aan het Eli Lamo Sabachthai besloten ligt.

Het is zulk een wereld, zulk een onpeilbare diepte, zulk een oceaen van lijden, die in den toorn Gods, die om onzen wil over hem kwam, hem van alle kant omringde, dat ge verstaat hoe de man der kunst aan den Man der smarte het woord uit de Klageliederen op de lippen kon leggen: »Gij allen, die op den weg voorbijgaat, schouw het aan en ziet, of er een smart gelijk zij aan mijne smart.«

Bovenal omdat Jeremia er bij klaagde: »Gelijk de smart, die de Heere mij aangedaan heeft, toen Hij mij bedroefd heeft ten dage van de hutigheid zijns toorns.«

En van dat lijden vraagt nu hij, die het al doorleest, nadat het doorworsteld is: Moest het niet?

Moest niet de Christus alle deze dingen lijden? Voelt, tast ge zelf niet, dat het niet afgewend kon worden, niet afgewend mocht worden, en alleen daarom niet afgewend is?

Er heerschte hier een hoog, een heilig moeten, diep van zin vooral op de lippen van hem, over wiens lippen de klagende bede was gekomen: Neem, Vader, dezen drinkbeker van voor mij weg, tenzij dat ik hem drinke.

En dat hooge, heilige moeten is niet als een mysterie, dat hij voor zijn jongeren ontsluit. Hij zegt niet: »Gij kondt dit niet vermoeden, maar nu, nadat het alles geleden is, zeg ik het u. Het moest alzo, het kon niet anders.«

Eer integendeel beroept de Overwinnaar over dood en graf zich op hen zelve, op wat ze ook buiten hem weten konden, op hetgeen uit heel de Schrift des Ouden Verbonds openbaar was, dat de Messias al hij kwam, zou zijn als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, maar dan ook als een van God geplaagde en verdrukte zou zijn, en zijn ziel zou stellen tot een schuldoffer.

Moest niet, zoo vraagt Jezus het hun zelve al, moest niet, naar wat u zelf uit Gods Woord als zeker geldt, moest niet de Christus alle deze dingen lijden, en eerst alzo ingaan in zijn heerlijkheid?

Ja, sterker nog. Jezus zegt toch niet: »Moest niet de Christus lijden?« maar heel anders: »Moest niet de Christus alle deze dingen lijden?« als vroeg hij hun af, of niet geheel het program van zijn donkeren, somberen lijdensweg in Mozes en de profeten stond voorgegeekend.

Jezus zag het wel, zijn lijden had hen verast; zijn jongeren hadden er vooraf niet in kunnen komen; plotseling was het hun overvallen en had het hen overmand.

En nu van achteren overtuigt de Heere hen zelf, dat die verrassing zondig was; dat al deze dingen hun niet als vreemd hadden mogen voorkomen. Dat veelteer alle deze dingen voor hen juist een zegel te meer voor zijn Messiaschap hadden moeten zijn.

O, Heel anders zou het geweest zijn, als ze de Schrift niet maar uitwendig, maar de Schrift ook geestelijk verstaan hadden.

Want immers het stond in heel de Schrift zoo kennelijk en zoo duidelijk geteekend, dat het zóó en niet anders moest loopen, en dat de Christus alle deze dingen moest lijden, om door de poorte der gerechtigheid in zijn glorie in te gaan.

Zoo staat dat moeten dus op de Heilige Schrift, want beginnende van Mozes en al de profeten heeft Jezus hun zelf dat heilige moeten breed en klaarlijk uit het Woord van God verklaard.

Het moest omdat het in Mozes en al de profeten zoo stond.

Eerst was het beeld van Messias getoond; nog voor Messias op aarde in het vleesch kwam. Reeds in het Oude Verbond had de Heere, gelijk in Hebr. 1: 5 staat, zijn Zoon ingezet in de wereld. Nog niet in het vleesch, maar in held.

Vooraf werd aan Israël vertoond, hoe en wie Messias zijn zou, opdat wanneer hij kwam, Israël dat vanouds gegeven beeld met zijn verschijning vergelijkende, in heilige geestdrift uit zou roepen: »Gij zijt de Zoon Gods, de Koning van Israël!« en alom de stem des gejuichs zou opgaan: Heden is in onze ooren en voor onze oogen deze Schrift vervuld geworden.

Vandaar dat Jezus zelf, en de Evangelist en de Apostel, er ons zoo gedurig om strijd op wijzen, dat ook dit nog aan hem geschieden moest, opdat de Schrift zou vervuld worden.

Ja, zoover strekt zich dit uit, dat de Evangelist als het toekomst aan het Volkracht dat van Golgotha weerkloot, ook dit Volkracht als vervulling der profetie verstaat.

In die Heilige Schriftuur, die Gods liefde aan Israël schonk, stond de Messias afgebeeld; afgebeeld in heilige symbolen; afgebeeld in een breede reeks van typen en gebeurtenissen; afgebeeld in lyrischen zang en heilige profetie; afgebeeld in zijn wezen, afgebeeld in zijn ambten, afgebeeld in het werk dat hij volbrengen, in de overwinning die hij behalen zou, maar afgebeeld ook in het lijden dat hem zou overkomen.

Levensbeeld en Levensprogram beide lag in Mozes en de Profeten met zoo duidelijke trekken geteekend.

En nu, nu die Eénige, dien God liefhad, gekomen was, en datzelfde eens geprofeteerde beeld in vleesch en bloed had vertoond, en dat ontzettende lijdensprogram ten einde toe vervuld had, nu vraagt hij, als met die Schrift in de hand, het aan zijn jongeren af, of het

niet alzo moest gebeuren, en of de Christus niet alle deze dingen moest lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan.

Maar natuurlijk, dat is niet om die Schrift.

Het was niet zoo, dat het toevalligerwijs en ongelukkigerwijs in die Schrift nu eenmaal zoo stond, en dat, nu het er zoo stond, helaas, geen ontkoming mogelijk was.

Het is met de Schrift niet als met Pilatus' opschrift op het kruis, dat nu God zou uitroepen: Wat geschreven staat, dat staat nu eenmaal geschreven, en daarom moet het zoo uitgevoerd.

Het was niet als met der Meden en der Perzen wet, die men om de heilichheid der wet te verhoogen, nooit wijsgen wilde, alsof ook nu, om maar die Schrift hoog en heilig te houden, Jezus moest opgeofferd, opdat die Schrift uit zou komen.

Wie het zoo verstaat, voor dien is de Schrift een feit, en voor dien spreekt er geen woord des ewigen levens uit.

Nooit, nooit mag het ons om die Schrift als Schrift, zonder meer te doen zijn, maar altoos eeniglijk om die Schrift als Woord van God.

Om God, en niet om die Schrift, beweegt het de historie van zonde en genade als om haar eeuwig Middelpunt; en nooit mag die Schrift om iets anders eere hebben, dan omdat in haar het woord van onzen God tot ons komt.

Ook hier dus moest de Christus alle deze dingen lijden, niet omdat het alzo in die Schrift stond, maar omdat God het alzo in die Schrift, ons ter leering en ons ter ontdekkende, gezet, ons voorgehouden en geprofeteerd had.

De niet af te wenden noodwendigheid, dat onze Heiland, op wien al onze hoop staat, alle deze dingen moest lijden, om als het schaaft dat stom is voor dien die het scheert, stil en willig zijn zelfofferande te volbrengen, lag niet in die Schrift, maar in God.

Omdat God God is en niet zich zelf kon verloocheuen, en omdat er bij Hem geen verandering is noch schaduw van omkeering, daarom moest het zoo, en dat het zóó en daarom moest, dat openbaart ons de Heilige Schrift.

Eenmaal had immers God tot Mozes in den braambosch gesproken: Ik zal zijn die Ik zijn zal, dat is mijn Naam eeuwiglijk, en in dat Jehova zijn van den Almachtige, daarin lag de noodwendigheid, dat Jezus den beker moest udrinken, uitdrinken tot den laatste druppel.

Niet alsof er een wet boven God was, waarvan God de Heere onderworpen zou zijn, zekere eeuwige wet, die ook God zou binden.

Alles bepalend, maar zelf door niets dan zich zelf bepaald, is er in God geen moeten, dan dat opwelt uit zijn eigen Wezen.

Tegen dat hoogheerlijk en heilig Wezen was onze zonde ingegaan, en tegen die zonde werkte, opdat Hij zich zelf d. l. God, zou blijven, zijn Goddelijke toorn met al het wicht zijner almachtigheid in.

En hieruit kwam dat bittere, dat ontzettende moeten, dat het niet anders kon, of nu Jezus moest alle deze dingen lijden.

Er was voor hem geen ontkomen, opdat er ontkoming voor u zou zijn.

E Voto.

Voor de vier deelen van E Voto zullen twee banden beschikbaar gesteld worden, zoodat beide malen twee deelen in één band worden gebonden.

Deze banden kunnen niet van linnen, maar moeten van sterk leder zijn, en voorts dien stillen, deftigen vorm hebben, die bij zulk een werk past.

Zulke banden zijn thans gereed voor het eerste paar deelen, dat thans verschenen is, en worden voor de intekenaren op E Voto beschikbaar gesteld.

Elke band kost één gulden.

Zij, die wenschen, dat deze band hun franco worde toegezonden, hebben zich daartoe aan te melden bij de Administratie van ons blad, onder overmaking per postwissel of anderszins van f 1, zonder aftrek van onkosten. Op enkele aanvragen zonder betaling worden geen banden verzonden.

De Administratie.

Amsterdam, 23 Maart 1894.

Dragers van een beginsel.

Er zijn Gereformeerde kringen, waarin men het hoogste bereikt acht, indien men als kleine groep bevrediging vindt van zijn kerkelijke behoeften, en invloed genoeg kan oefenen, om binnen die kleine groep de eere zijner belijdenis te handhaven.

En zeker reeds dit is niet gering. Onze godsvrucht vraagt voor haar kerkelijke leven rust en zuiverheid. Doel van ons kerkelijk leven moet allereerst zijn, om voor onze eigen ziel en die der onzen de goede prediking des Woords en de zuivere bediening der Sacramenten te hebben.

In zijn kerk in eendeloze onrust te leven, gelijk dit jarenlang onder het Synodaal bestuur het geval was, strijdt niet de eischen van het vroom gemoed.

Buiten onze kerk mogen we in den strijd tot aan onzen dood toe volharden, binnen de wanden onzer kerk wenschen we iets van den »vrede Gods« in te ademen, en elke kerk bidt er om, dat de »verborgenheid des Heeren« boven haar tente moge zijn.

Gelijk we in ons gezin dorsten naar stil huiselijk geluk, en daarom niets zoo zeer schuwen als huiselijke onmin en versterking van den huisvrede, zoo verlangen we terecht in nog hooger zin, dat er over ons kerkelijk leven iets van een hemelschen glans opga, en het »Vrede zij in uwe tente« aan ons vervuld worde.

Maar juist de vrede binnen onze kerk moet dan ook stalen en sterken voor den strijd die ons daarbuiten wacht, en dien we niet mogen ontloopen.

Aan elke kerk, en zoo ook aan de Gereformeerde kerk is een heilige taak toevertrouwd in haar belijdenis en in de beginselen waarvan die belijdenis uitgaat.

Die beginselen mogen daar niet als in een lantaarn, met twee donkere voorkanten, naar binnen zijn opgesloten, maar moeten naar buiten uitstralen.

Christus' kerk moet zijn als een stad op een berg.

Terwijl nu ook in onze dagen in de wereld allerlei beginselen dooreenwoelen en worstelen om de hooge hand te verkrijgen, schonk God ons de genade, dat ook het Calvinistisch beginsel weer opleefde en tot meerder eere kwam.

Maar natuurlijk, hiernede is ons dan ook de verplichting opgelegd, om dit beginsel invloed te doen oefenen.

Het mag niet onder de korenaat weggestopt, maar moet op den kandelaar geplaatst om helder te branden, en zijn schijnsel te doen uitgaan naar allen die rondom zijn.

Het moet niet schuilen, maar schijnen.

Schijnen door heel ons dorp, schijnen in de stad, waar God de Heere onze woonstede vestigde, schijnen over heel ons vaderland, over heel ons volk.

Laten we dit na, dan zal God de Heere, in zijn gerecht oordeel, ons licht weer van ons nemen, om ons of onze kinderen nogmaals te doen wandelen in de duisternis van weleer.

Ons is een kans geboden, en we onzer, zoo we die ongebruikt laten voorbijgaan.

Vandaar de roeping van Nederlands Calvinisten, om langs alle paden en wegen in ons nationale leven de heerlijkheid van hun beginsel te laten uitkomen.

Op het gebied der armenzorg, in de zending, op het erf van kunst en wetenschap, in school en staat.

Daartoe nu is vereniging en ordening van onze krachten noodig.

Een half miljoen overtuigde belijders, die meer dan één tiende deel van de natie uitmaken, vermogen daartoe veel.

De Calvinisten in Prins Willem's dagen waren niet trijlerik, en wat hebben ze niet bestaan!

Just echter met het oog hierop is het zoo broodnodig, dat de kleine geschillen, die op kerkelijk gebied nog overleven, hoe eer hoe beter vereffend worden.

Strijd in eigen boezem, rooft u de kracht, die ge in uw worsteling met de wereld zoo dringend noodig hebt.

Al wat u op kerkelijk terrein verdeelt, breekt uw kracht naar buiten.

Wat bij trouwe samenwerking mogelijk is, wordt onmogelijk zoodra de éne broeder om kleine kerkelijke belangen zich nog tegen den anderen te weer moet stellen.

Ook daarom vooral drongen we steeds zoo ernstig aan op kerkelijke ineenstemming, op algeheele vereniging, op het worden in den vollen zin des woords van zonen van één huis.

Want wel ontkennen we niet, dat ook hierbij allerlei belangen in het spel komen, die zeker gewicht en zekere beteekenis hebben, maar toch ze zinken als in het niet weg, zoodra we de hooge, heilige roeping van het Calvinisme tegenover volk en vaderland daar tegenover plaatsen.

Gemis van goeden wil in deze ernstige tijden zou ons straks in een jammer voeren, die slechts berouw en zelfverwijt met zich zou brengen.

En daarom blijft het ons zeer ernstig dringen, of toch de Gereformeerde broeders allerwegen in den lande deze kleine geschillen zoo spoedig mogelijk vereffenen mochten.

Dat ze iets, dat ze veel, wat toch bijzaak is, mochten toegeven, om het groote doel te bereiken, waarop zich aller oog te richten heeft: De vervulling van de heilige roeping die op ons, als dragers van het Calvinistisch beginsel, tegenover vaderland en volk rust.

Krachtsverspilling.

V.

Het gestelde vraagstuk was dan: Hoe kunt ge, bij het vasthouden aan het dubbele stelsel of het stelsel van concurrentie, de zaken zóó inrichten, dat ge buiten den weg van zonde blijft en niet verloopt in roekeloze krachtsverspilling?

Op die vraag dienden nu de Synodale Deputaten hun antwoord in, bij wijze van een project voor de beoogde samenwerking van de twee Theologische Inrichtingen, enerzijds de Theologische Faculteit en anderzijds de Theologische School.

Dit ontwerp kwam hierop neer, dat beide Inrichtingen niet langer plaatselijk zouden gescheiden blijven, maar zich beide huisvesten zouden in eenzelfde stad of dorp, en, eenmaal saamwonende, over en weder van elkanders colleges profijt zouden trekken.

Anders niet.

De wijze waarop deze samenwerking en dit profijt trekken van elkanders colleges nader in concepten geregeld was, raakte de uitwerking. Daarop kan dus hier slechts zijdelings worden ingegaan.

De vraag toch, of die uitwerking niet ook anders, en e. q. juist, scherper, vollediger kon geregeld en omschreven worden, zou ten slotte op een quaestie van »Rechtshabere« uitloopen en daarom is het ons allerniet te doen.

Hoofzaak is en blijft maar, of men, ter vernijding van de zonde van roekeloze krachtsverspilling, al dan niet in een stelsel van profijttrekking van elkanders colleges heil kan vinden.

Wat verstaan we hierbij onder profijt-trekking van elkanders colleges?

Dit volgt vanzelf uit de bepaling, die we van de nu bestaande krachtsverspilling gaven.

Die krachtsverspilling bestaat op dit oogenblik hierin, dat, om ons nu tot twee katheders te bepalen, te Amsterdam Dr. Rutgers en te Kampen Docent Wielenga Kerkgeschiedenis en Kerkrecht doceeren en dus beiden hetzelfde doen; dat te Kampen Dr. Bavinck en te Amsterdam Dr. Kuiper Dogmatiek en Encyclopedie onderwijzen, en dus beiden hun tijd en kracht hebben te geven aan eenzelfde taak.

Nu is het aantal studenten noch te Amsterdam noch te Kampen zóó aanzienlijk, dat niet beide groepen zeer wel in eenzelfde collegezaal plaats zouden kunnen vinden. Zelfs zou dit voor meer dan één college opgewekter zijn.

En zoo rijst vanzelf de vraag: Waarom kunnen niet de studenten van beide Inrichtingen saam hetzelfde college volgen, en daardoor voorkomen dat twee mannen hun beste krachten moeten spillen aan het doen van tweemaal hetzelfde?

Thans is noch Dr. Rutgers noch Docent Wielenga in staat, om geheel zijn vak te omvatten of zelfs te overzien. In de eerste verte niet. Bij samenwerking daarentegen zou b.v. Dr. Rutgers al zijn kracht kunnen wijden aan het tijdperk der Reformatie, en Docent Wielenga aan de eerste periode der Christelijke kerk, die thans vooral zoo uiterst gewichtig is, maar waaraan onder ons tot dusver zoogoed als niets kon gedaan worden.

Beiden konden dan op hun terrein, principieel, deze studie drijven, en beiden konden als vrucht dier eigen studie, colleges geven, waarvan de studenten van beide Inrichtingen konden profiteren.

Iets wat natuurlijk evenzoo geldt van alle overige Theologische vakken. Zelfs van de vakken die het ambt betreffen. Ook deze vakken, die vroeger nauwelijks meetelden, nemen thans een steeds breder plaats in. Vrijwel vooral van Schieders machers optreden.

Hierdoor zou men het schoone resultaat bereiken, dat de Docenten te Kampen niet langer dervij met colleges overstelpt zouden zijn, dat schier heel hun dag gebroken wordt; aan beide Inrichtingen zou in elk hoofdvak eigen studie in principieel zin worden geleverd; van de lessen aan beide scholen zou door de studenten van beide Inrichtingen geprofiteerd worden; en de studenten, die straks saam in één kerkverband zouden dienen, konden reeds als studenten met elkaar bekend raken.

Op die wijze kon het dubbele stelsel of het stelsel van concurrentie stand houden, en toch elke zonde van krachtsverspilling worden gemedend.

Hiervoor nu zijn slechts twee dingen noodig, en deze zijn: 1°. dat beide Inrichtingen gevestigd zijn in eenzelfde plaats; en 2°. dat beider leerplan in verband komt.

Vestiging in eenzelfde plaats is noodzakelijk, omdat men anders buiten staat is, over en weer, elkanders colleges te volgen.

Dit zou misschien nog denkbaar zijn, indien men b.v. in Den Haag en in Delft gevestigd was, en de college-uren zóó inrichtte dat de éne Inrichting 'smorgens, de andere 'smiddags haar lessen gaf; maar vestiging in Amsterdam en Kampen sluit alle wederkeer college-bezoek uit.

Hier behoeft dan ook niet over geredeneerd te worden.

Te minder ligt er ook in dit denkbeeld van vestiging in éne plaats iets aanstootelijks, omdat, reeds lang vóór de vereniging van beide kerkengroepen, herhaaldelijk plannen ter tafel zijn geweest, om de Theologische School van Kampen naar Amsterdam of Utrecht te verplaatsen.

Wie de Synodale Handelingen van de Christelijke Gereformeerde kerk naslaat, zal zien, dat dit onderwerp jaren achtereen, van meer dan éne zijde aan de orde was gesteld, en dat er over deze verplaatsing met de kerken van Amsterdam en Utrecht onderscheidene onderhandelingen zijn gevoerd.

Vooral het Utrechtsche plan komt hier in aanmerking, overmits daarbij het denkbeeld ten grondslag lag, om de studenten der School ook van de Universitaire colleges partij te laten trekken.

Dat die plannen toen schipbreuk leden, was natuurlijk.

Aansluiting, op welke wijze ook, aan de Rijksuniversiteit van Utrecht, zou bederf in de kerken hebben gebracht.

Reeds dat men te Kampen eenigen tijd de Utrechtsche handboeken gebruikte, was lang niet in den haak. Hoeveel goeds toch in deze handboeken mocht schuilen, op het stuk van beginselen stonden ze alle regelrecht tegen het Gereformeerde beginsel over, en waren dus niet alleen niet in staat, om onze kerken te bouwen, maar moesten er ongemerkt verkeerde beginselen in doen binnensluipen.

Dit mag men nu wel aan de Theologische School niet te euvel duiden, in zoover alleen gebrek aan beter hier leidend motief was; maar in elk geval zou verplaatsing naar Utrecht de zaak radicaal bedorven hebben.

Van verplaatsing met het doel om met de Universitaire inrichting saam te werken, kon dan eerst sprake komen, als er een Universitaire inrichting verrijzen zou, die principieel het Gereformeerde uitgangspunt aanvaardde.

Vandaar, dat er thans geen bedenking van welken aard ook kon zijn, om thans te doen, wat men eertijds reeds in het zin had, bij zooveel slechter conditie.

Vestiging in éne plaats, daargelaten nu, welke die plaats zou zijn, moest dus geacht worden, alles voor, niets tegen zich te hebben.

Doch dit was niet genoeg.

Stel toch al, dat beide Inrichtingen saamwoonden in eenzelfde stad of dorp, dan baatte u dit nog weinig, indien beide Inrichtingen bij het opmaken van haar onderwijsplan elk haar eigen weg gingen.

Dan toch zou zich gedurig het geval voordoen, dat twee colleges op hetzelfde uur vielen, dat toch op beide colleges vaak hetzelfde werd verhandeld, en dat de eischen voor beide soort colleges te stellen, te zeer verschilden.

Behalve vestiging in één plaats is dus ten tweede noodig, dat beide Inrichtingen over en weer een afspraak maken, waardoor het mogelijk wordt, dat de uren geregeld aan elkaar sluiten, dat het monnikenwerk om tweemaal hetzelfde college te geven, worde

voorkomen colleges in Maar hi noods toe.

Zeker, gemaakt w voorstel va was; maar Indien m en het pa de examina reeds hierd om alle kr

Waren t de wederzij regeld, dat tingen alle dat de coll elkaar aan zaak, waar

Dat in h dien nog en Hoogle lrichtingen ten doel, beiden lunt mina vlotte

Het ligt, men als le een zelfde s elkaar beter men in twe roeit. Alsoe beter gaat, examina afn

Maar dat iets, maar t Dit alles heeft, kan zonder dat wordt aange Dat grov krachtsversp kerk gegev den en de stu te weunen.

En hierv vestiging in ling van he wijs, toereik Hiertegen mand een den ingebra ontstaan, d richting der de kerken i ze leveren i

Men heel zijde het b wijze de T genoeg op gevaar